

Roden — vikingarna som gav Ryssland sitt namn

Läroplaner · Visit Roslagen

Stadie 4–6 · mellanstadiet

Roslagen hette förr **Roden** — kustlandet vars folk seglade österut. Från Roden gick **österleden** mot Ladoga, Novgorod och Miklagård (Konstantinopel). Sjöfararna kallades **ruser**, och från ordet *rus* kommer sannolikt namnet **Rus** → **Ryssland** (liksom finskans *Ruotsi* = Sverige). Uppland har flest runstenar i världen.

Läroplan (Lgr22): Historia: Norden och Östersjöområdet ca 800–1500; spår av forntiden i samtiden; historiska källor. **Geografi:** kartans uppbyggnad (symboler, skala, topografiska/tematiska kartor); fältstudier. **Svenska:** beskrivande faktatext; muntlig presentation; källors trovärdighet.

Lärandemål

Efter detta kan du ...

- förklara varför Ryssland kan ha fått sitt namn från Roslagen
- läsa och tolka en runsten med hjälp av översättning
- rita österledens vattenvägar på en karta och skriva en kort faktatext

Lektionsplanering

Enskild lektion (60 min)

FÖRE (10 min) Skriv på tavlan: "Ryssland kan ha fått sitt namn härifrån." Sant? Visa en karta över Östersjön.

UNDER (35 min) 1) Läs faktatext om ruserna och Rurik. 2) **Källarbete:** öppna en riktig runsten på visitroslagen.com/fornlamningar — läs translitterering + översättning: vem reste, vart, vem reste stenen? 3) **Kartövning:** rita österleden Roslagen → Åland → Ladoga → Novgorod → Miklagård.

EFTER (15 min) Skriv en kort faktatext (½ sida): "Varför heter Ryssland Ryssland?" — minst två källor.

Flera lektioner — veckospår (5 pass)

Pass	Innehåll
1	Vikingatiden & Roden — översikt + faktatext
2	Källor: läsa runstenar (translitterering→översättning)
3	Kartan: österleden + namngeografi
4	Skriva: faktatext "Varför heter Ryssland Ryssland?"
5	Redovisa: muntliga miniföredrag

Differentiering

Stötta: stödord till faktatexten, färdig kartbotten. **Utmana:** jämför ortnamnen Roden / Ruotsi / Rus och förklara sambandet.

Bedömning

Eleven använder karta och minst två källor, och resonerar enkelt om hur spår från förr syns i dag.

Kopieringsunderlag

Kopieringsunderlag · Runsten-analysblad

Välj en runsten på visitroslagen.com/fornlamningar och svara:

1. Vad är stenens signum (t.ex. U 532)?
2. Skriv av translittereringen.
3. Vad betyder översättningen — med egna ord?
4. Vem reste stenen, och över vem?
5. Nämn en resa? Vart i så fall?
6. Ser du kors eller annan symbol? Vad kan det betyda?
7. En sak du *inte* kan veta av stenen.

Kopieringsunderlag · Kartbotten "österleden"

Karta över Östersjön + ryska floder. Markera: Roslagen · Åland · Ladoga · Novgorod · Kiev · Miklagård (Konstantinopel) och dra rutten. (Kartbild bifogas i den färdiga versionen.)

Roslagen-resurser

- visitroslagen.com/fornlamningar — runstenar med translitterering + översättning, kartor.
- **Visit Roslagens bildbank** — historiska kulturarvsfoton (kyrkor, runstenar, miljöer), fria licenser.
- GeoStory "Rurik och hans ruser" · SO-rummet "Ruser" · UR Skola (vikingatid) · Riksantikvarieämbetet Forsök.
- Roslagens museum, Norrtälje — föremål och skolprogram.

Visit Roslagen · Lärarhandledning "Roden" · visitroslagen.com/for-skolan · Tema kopplat till Lgr22. Källor: Skolverket (Lgr22), Riksantikvarieämbetet, Wikipedia/Populär Historia.